

GCCCR

Global Conference on
Contemporary Research

INTERNATIONAL CONFERENCE ON LANGUAGES, LITERATURE AND CULTURAL STUDIES

CONFERENCE THEME:

Language, Culture and Innovation:
Bridging Global Perspectives
through Research.

LANGUAGE
STUDIES

LITERATURE

CULTURAL
STUDIES

INTERNATIONAL
COLLABORATION

INTERNATIONAL CONFERENCE
PEER-REVIEWED PROCEEDINGS

OCTOBER
2026

NEW YORK, USA

gccr.academy

GCCCR

INTERNATIONAL CONFERENCE ON
LANGUAGES, LITERATURE AND CULTURAL STUDIES

OCTOBER 2026 | NEW YORK, USA

THE RE-EMERGENCE OF ANIMALISTIC MOTIFS IN VARIOUS TEXTS: RELATIONSHIPS BETWEEN SOURCE TEXTS AND SUBSEQUENT TEXTS

Ayimbetova D.M.

Abstract. This paper analyzes the re-emergence of animalistic motifs across different eras and literary environments, focusing on the relationship between source texts and subsequent texts. Through the concepts of intertextuality, hypertextuality, and artistic transformation, the study identifies both the continuity and the evolution of animal imagery regarding plot, semantics, and poetic functions. The relationships between *Panchatantra* and *Kalila and Dimna*, as well as between *Mantiq ut-Tayr* and *Lison ut-Tayr*, are examined as comparative examples.

Keywords: animalistic motif, intertextuality, hypertextuality, source text, subsequent text, transformation, symbol, allegory, comparative poetics.

ANIMALISTIK MOTIVLARNING TURLI MATNLARDA QAYTA NAMOYON BO'LISHI: MANBA MATN VA KEYINGI MATN MUNOSABATLARI

Ayimbetova D.M.

Annotatsiya. Tezisdagi animalistik motivlarning turli davr va adabiy muhitlarda qayta namoyon bo'lishi manba matn hamda keyingi matn munosabatlari asosida tahlil qilinadi. Intertekstualik, gipertekstualik va badiiy transformatsiya tushunchalari orqali hayvon obrazlarining syujet, semantika va poetik funksiyalaridagi davomiylik hamda yangilanish aniqlanadi. "Panchatantra" – "Kalila va Dimna", "Mantiq ut-tayr" – "Lison ut-tayr" munosabatlari qiyosiy misol sifatida yoritiladi.

Kalit so'zlar: animalistik motiv, intertekstualik, gipertekstualik, manba matn, keyingi matn, transformatsiya, ramz, allegoriya, qiyosiy poetika.

Adabiy matnning tarixiy taraqqiyoti an'anaviy mavzu, syujet va motivlarning yangi badiiy muhitda qayta ishlanishi bilan uzviy bog'liq. Animalistik motivlar bu jarayonni kuzatish uchun ayniqsa qulay materialdir: hayvon personajlari yoki ularga bog'liq ramzlar turli matnlarda saqlanib qolishi, biroq ularning axloqiy, siyosiy va falsafiy mazmuni o'zgarishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan tadqiqotning asosiy maqsadi motivning manba matndan keyingi matnga o'tish mexanizmlarini va uning yangi kontekstda egallagan badiiy vazifasini aniqlashdan iborat.

Nazariy jihatdan intertekstualik tushunchasi muhim o'rin egallaydi. J. Kristeva tomonidan rivojlantirilgan yondashuv matnni boshqa matnlar bilan uzluksiz munosabatdagi ma'no maydoni sifatida anglashga imkon beradi [1]. J.

Genette esa “Palimpsests” tadqiqotida oldingi matn bilan keyingi matn orasidagi hosilaviy aloqani gipertekstualik doirasida izohlaydi [2]. Bunda oldingi matn shartli ravishda gipotext (manba matn), undan qayta ishlash yoki taqlid orqali vujudga kelgan asar esa gipertekst (keyingi matn) sifatida qaraladi. Har qanday o‘xshashlik bevosita o‘zlashtirishni anglatmasligi, ayrim motivlar mustaqil tipologik shakllanishi ham mumkinligi hisobga olinishi lozim.

Animalistik motivning matnlararo ko‘chishida kamida uch daraja farqlanadi: birinchisi — syujetiy yadroning saqlanishi; ikkinchisi — hayvon obrazining ramziy-semantik qayta talqini; uchinchisi — motivning yangi janr va muallif konsepsiyasiga moslashtirilishi. Shuning uchun qiyosiy tahlilda faqat bir xil hayvon yoki o‘xshash voqea mavjudligi emas, balki kompozitsiya, personajlar munosabati, konflikt va g‘oyaviy natija ham tekshirilishi zarur.

“Panchatantra” va “Kalila va Dimna” an‘analari motivlarning tarixiy migratsiyasiga aniq misoldir. Hindiston zaminida shakllangan hayvonlar haqidagi didaktik hikoyatlar o‘rta fors va arab tilidagi qayta ishlovlar orqali keng hududlarga tarqalgan. Ibn al-Muqaffa‘ning arabcha talqini keyingi forsiy va boshqa tillardagi versiyalarga kuchli ta‘sir ko‘rsatgan [3]. Bu jarayonda hayvonlar o‘rtasidagi dialog, hiyla va maslahat kabi syujet unsurlari davom etgan bo‘lsa-da, ayrim hikoyatlarning tuzilishi, uslubi hamda siyosiy-axloqiy urg‘ulari o‘zgargan. Demak, tarjima va qayta hikoyalash motivni shunchaki ko‘chirish emas, balki yangi madaniy muhitga moslashtirish vositasidir.

Qushlar haqidagi majoziy motivning yangicha namoyoni Farididdin Attorning “Mantiq ut-tayr” va Alisher Navoiyning “Lison ut-tayr” dostonlari munosabatida kuzatiladi. Har ikki asarda qushlarning safar qilishi ruhiy kamolot izlanishining allegorik modeli bilan bog‘lanadi. Ammo Navoiy an‘anaviy kompozitsion va ramziy asosni turkiy poetik ifoda, o‘ziga xos hikoyatlar tizimi va mualliflik talqini bilan qayta tashkil etadi. Qushlarning uzrlari, Hudhudning rahnamolik vazifasi va Simurg‘ga intilish motivlari o‘rtasidagi aloqalar saqlanib, ularning estetik ifodasi yangilanadi [4]. Shu sababli “Lison ut-tayr”ni oddiy takror emas, ijodiy qayta yaratilgan keyingi matn sifatida o‘rganish ilmiy jihatdan asosli.

Bunday aloqalarni aniqlashda tarixiy ta‘sir bilan tipologik o‘xshashlikni farqlash metodologik ahamiyatga ega. Manba matn bilan bevosita bog‘liqlikni aniqlash uchun muallifning oldingi asardan xabardorligi, syujet ketma-ketligi va noyob obrazlar majmuasidagi mosliklar tekshiriladi. Motivning ma‘no o‘zgarishini esa uning yangi matndagi konflikt, personajlar tizimi va o‘quvchiga yo‘naltirilgan g‘oyaviy ta‘siri orqali baholash mumkin. Bu yondashuv keyingi nasriy bayonlarda ham asliyat va talqin o‘rtasidagi matniy tafovutlarni ko‘rsatishga xizmat qiladi [5].

Xulosa. Animalistik motivlarning qayta namoyon bo‘lishi matnlararo davomiylik va badiiy yangilanish birligini ifodalaydi. “Panchatantra” – “Kalila va Dimna” misolida motivning tillar va madaniyatlar bo‘ylab tarqalishi, “Mantiq ut-tayr” – “Lison ut-tayr” misolida esa falsafiy-allegorik modelning individual ijodiy talqini kuzatiladi. Manba matn va keyingi matnni qiyoslashda syujet, obraz semantikasi, janr, poetik uslub va muallif konsepsiyasini kompleks o‘rganish

animalistik motivlar transformatsiyasini ilmiy asoslash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kristeva J. *Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art*. New York: Columbia University Press, 1980.
2. Genette G. *Palimpsests: Literature in the Second Degree*. Trans. Ch. Newman, C. Doubinsky. Lincoln: University of Nebraska Press, 1997.
3. Riedel D. *Kalila wa Demna i. Redactions and Circulation* // *Encyclopaedia Iranica*. 2010. <https://www.iranicaonline.org/articles/kalila-demna-i/>
4. Halimova Sh. Interpretation of the Soul in the Epics “Lison ut-tayr” and “Mantiq ut-tayr” // *Research Focus*. 2024. 3(1). B. 89–92. DOI: 10.66073/researchfocus.v3i1.692.
5. Qodirova O. “Lison ut-tayr” dostoni matnining nasriy talqinlarda aks etishi // *Qo‘qon DPI. Ilmiy xabarlar*. 2026. 8(7). B. 166–170. DOI: 10.70728/b.series.fil.v08.i07.027.